

Η ανισότητα στην εποχή της κλεπτοκρατίας

Στις 5 Μαρτίου 1997, ο τότε Πρόεδρος της Κεντρικής Τράπεζας των ΗΠΑ, της γνωστής Fed, ο Alan Greenspan, είχε εκφράσει τις εξής σκέψεις σε κατάθεσή του στο Κογκρέσο:

«Παρατηρούμε μια σημαντική αύξηση των spreads εισοδημάτων (sic) που οφείλεται στην τεχνολογία και στην παιδεία. Η διαφορά εισοδήματος μεταξύ των αποφοίτων πανεπιστημίων και εκείνων που δεν καταφέρνουν να τελειώσουν παρά το λύκειο, καθώς των αποφοίτων λυκείων με όσους δεν κατάφεραν να το τελειώσουν, ενισχύεται. Πρόκειται για μια εξέλιξη για την οποία δεν νιώθω καθόλου άνετα. Όμως, η νομισματική πολιτική δεν μπορεί να αντιμετωπίσει αυτή την κατάσταση. Η κατάσταση αυτή βρίσκεται, όσον αφορά εμένα, έξω από το πεδίο δράσης της Κεντρικής Τράπεζας.»

Κι όμως. Η άποψη ότι η ανισότητα εισοδημάτων μεταξύ των αποφοίτων των καλών πανεπιστημίων και των λυκείων, ή των αποφοίτων λυκείων και όσων απέτυχαν να το τελειώσουν, δεν οφείλεται στην ασκούμενη πολιτική και νομισματική πολιτική, αλλά οφείλεται αντίθετα στην εξέλιξη της τεχνολογίας και στο περιεχόμενο της παιδείας των νέων, δεν είναι τίποτα άλλο από μία φαντασίωση ενός κατεστημένου που ενδιαφέρεται πολύ περισσότερο για την διατήρηση των προνομίων του παρά για την αλήθεια. Πρόκειται για μια φαντασίωση των πολιτικών, των κοινωνικά ισχυρών, των πλούσιων, των επιχειρηματιών, που στόχο έχει να φορτώσει την εισοδηματική ανισότητα στους εργαζόμενους, στους φτωχούς, στα θύματα της κοινωνικής και οικονομικής διαδικασίας που γεννά όλο και μεγαλύτερες ανισότητες. Για τον λόγο αυτό, πρόκειται για επικίνδυνη φαντασίωση επειδή «προστατεύει» τους προνομιούχους από την αλήθεια που κρύβεται πίσω από τους λόγους για την αυξανόμενη ανισότητα.

Είναι γεγονός ότι το κράτος χρηματοδοτεί την παιδεία των ανίσχυρων, σε κάποιο βαθμό. Όμως, το πράττει όλο και λιγότερο, καθώς η υπερχρέωση των κρατών μας λειτουργεί ως τροχοπέδη που επιβραδύνει την μόνη διαδικασία που μπορεί να ανατρέψει ανισότητες που, τελικά, υπονομεύουν την δυνατότητα μιας κοινωνικής οικονομίας να αναπαράγεται: την διαδικασία ενίσχυσης των παιδιών των ανίσχυρων έτσι ώστε να έχουν κι αυτά μια ευκαιρία να αποκτήσουν το εισόδημα που θα εξισορροπήσει ολόκληρη την οικονομία. Γιατί δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η ανισότητα, όταν ξεπεράσει ένα όριο, εγγυάται την ανικανότητα μιας κοινωνίας να «παράγει» επαρκή ζήτηση για τα προϊόντα που παράγουν οι επιχειρήσεις των προνομιούχων.

Η αυξανόμενη ανισότητα στην κατανομή του εισοδήματος, που επιταχύνεται γοργά (ιδίως στον καιρό της Κρίσης), δεν είναι ούτε αναπόφευκτη ούτε μυστηριώδης, ούτε η σκοτεινή πλευρά θετικών εξελίξεων (π.χ. της εξέλιξης των νέων τεχνολογιών). Η αυξανόμενη ανισότητα στην Δύση οφείλεται, εδώ και τριάντα χρόνια περίπου, σε τοξικές οικονομικές πολιτικές που εφαρμόζονται όλον

αυτό τον καιρό συστηματικά, και οι οποίες ενισχύονται τώρα που η Κρίση έχει «απελευθερώσει» το κατεστημένο από τα ψεύγματα ηθικών ενδοιασμών που είχαν έως πρότινος.

Τα βασικά αίτια της αυξανόμενης ανισότητας ήταν πάντοτε η ανεργία, η νωχελική ανάπτυξη των δημιουργικών τομέων της οικονομίας (σε αντίθεση με τους τοξικούς κλάδους των χρηματαγορών και των αγορών ακινήτων), σε συνδυασμό πάντα με τα άνισα αποτελέσματα του πληθωρισμού και της πολιτικής υπονόμησης του ελάχιστου πραγματικού μισθού. Αυτά ήταν τα πλήγματα που, αφότου άφησαν τα σημάδια τους στις κοινωνίες της Δύσης, και δεν γιατρεύτηκαν στην περίοδο της δήθεν ανάπτυξης (1996-2008), ενισχύθηκαν χυδαία στην περίοδο της Κρίσης που ακολούθησε.

Η ανισότητα μπορεί, παρά τα λεγόμενα της κλεπτοκρατίας, να αντιστραφεί. Κι έχει αντιστραφεί στο παρελθόν όποτε το κατεστημένο *αναγκάστηκε*, πολιτικά, να αποδεχθεί μέτρα που του αφαιρούν ένα μέρος των προνομίων του. Το βασικό όμως προαπαιτούμενο είναι η ανάδειξη της ανεργίας σε *Εχθρό Νούμερο Ένα*, καθώς και η συνειδητοποίηση ότι η ανεργία δεν είναι ένα «φυσικό» φαινόμενο αλλά απόρροια της επικράτησης μιας πολιτικής ατζέντας που βάζει πρώτη την διατήρηση των προνομίων του κατεστημένου και πολύ πιο χαμηλά την παραγωγή αγαθών μέσω της απασχόλησης εργαζόμενων.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, μια σειρά από πολιτικές (μακροοικονομικές, πολιτικές που αφορούν την ισοτιμία των νομισμάτων, νομισματικές πολιτικές κλπ) είχαν τεράστιο αντίκτυπο στην κατανομή των μισθών και εισοδημάτων. Χωρίς να λαμβάνουν υπ' όψη όλη αυτή την «πανοπλία» πολιτικών που παράγει συστηματικά εισοδηματική ανισότητα, οι κυβερνώντες αρκούνται σε «νομοτελειακές» εξηγήσεις σύμφωνα με τις οποίες η όλο και διογκούμενη εισοδηματική ανισότητα προκύπτει, δήθεν, από τις τεχνολογικές εξελίξεις. Λες και οι μισθοί και τα εισοδήματα αντικατοπτρίζουν την συνεισφορά των εισοδηματιών στην κοινωνία!

Η ρήση του κ. Greenspan, με την οποία ξεκίνησα το παρόν άρθρο, είναι αντιπροσωπευτική των κροκοδύλειων δακρύων που χύνει το κατεστημένο για την παρατηρούμενη, τοξική ανισότητα. «Δεν φταίμε εμείς. Φταίνε οι τεχνολογικές εξελίξεις και το ότι οι φτωχοί δεν αποκτούν τις απαραίτητες δεξιότητες.» Αυτά λένε στους εαυτούς τους για να νιώθουν καλύτερα. Όμως η πραγματικότητα είναι ότι:

(α) οι ανισότητες προκαλούνται από τις τοξικές οικονομικές πολιτικές που εκείνοι απαιτούν από το κράτος ώστε να διατηρήσουν τα προνόμιά τους, *και*

(β) ότι το γεγονός πως οι πολλοί χάνουν την πρόσβαση που κάποτε είχαν στην καλή και δύσκολη γνώση, οφείλεται στο ότι εκείνοι, οι προνομιούχοι κλεπτοκράτες, πασχίζουν (δυστυχώς επιτυχώς) να διακόψουν την πρόσβαση των πολλών στην δύσκολη γνώση, αρνούμενοι να πληρώνουν ικανούς φόρους

ώστε να χρηματοδοτείται η δημόσια παιδεία, και επιμένοντας ότι η παιδεία πρέπει να είναι ένα εμπόρευμα το οποίο θα αγοράζουν μόνο όσοι που θα έχουν τα χρήματα να καταβάλουν το αντίτιμο – δηλαδή, οι δικοί τους μόνον γόννοι.